

Ge barnen rösträtt!

Publicerad i *Socialpolitik* nr. 1/2001

Det sägs gå bra för Sverige. Men när jag inför denna krönika bläddrar i min plastmapp med det senaste halvårets tidningsurklipp hittar jag inte någon artikel som säger att barn och ungdomar får det allt bättre. Vad jag hittar är i stället rubriker av följande slag:

"Allt fler barn far illa"

"Barnen blev 90-talets förlorare"

"Slut på pengar till elevvård"

"Självordstankar bland unga vanliga"

"Allt fler underkända i grundskolan"

"Hälsan bland 15-åringar sämre"

"Chockökning av sökande till psykvård bland unga"

osv.

Konstigt. När budgetsaneringen väl var överstämmande skulle ju barnen och barnfamiljerna komma i första hand. Redan vid den socialdemokratiska partikongressen i Sundsvall för några år sedan sades det att familjepolitiken skulle prioriteras. Och sedan dess har löftena haglat om höjda barnbidrag, utsträckt föräldraförsäkring, förbättrade bostadsbidrag för barnfamiljer och maxtaxa på dagis. Och ett par av löftena har redan hunnit infrias.

Varför tycks så många barn ändå må dåligt? Vad är det som har gått snett?

Låt mig börja med att säga att jag tycker att det är utmärkt att barnfamiljernas situation förbättras. Rader av studier har övertygande visat att de senaste tio årens stora förlorare är barnfamiljerna, och speciellt ensamstående med barn. Andra förlorare är ungdomar, arbetslösa, sjuka och låginkomsttagare. Enkelt uttryckt har de fattiga och unga blivit fattigare, och de rika och äldre rikare.

Att skapa ett barnvänligt samhälle handlar inte bara, eller ens huvudsakligen, om pengar. Den ökade hetsen och hårdheten i samhället har förmodligen spelat större roll för hur barnen mår än 90-talets nedskärningar i barnbidrag och bostadsbidrag. Men att barnfamiljerna får viss ekonomisk kompensation för försämringarna under 90-talet är både rimligt och bra.

Men politikernas perspektiv är fokuserat på föräldrarna, inte på barnen. Det är de vuxna som har rösträtt, inte barnen. Det är gentemot de vuxna, inte mot barnen, som partierna försöker profilera sig på familjepolitikens område.

Och motiven tycks i första hand vara att höja de rekordlåga födelsetalen. När politikerna sent omsider har blivit varse den tysta strejk i barnafödande som inleddes

redan i mitten av 90-talet har oron för en hotande arbetskraftsbrist spritt sig. Oron gäller också fyrtio- och femtiotalistgenerationernas egen ålderdom och pensioner: Kommer det att finnas personal på sjukhusen? Vem ska sköta om mig på hemmet? Hur många blir det kvar som ska gno ihop våra pensioner?

Flera av de familjepolitiska reformerna - såsom maxtaxa på dagis - har motiverats med hänvisning till behovet av arbetskraft. Småbarnsföräldrar skall ut på arbetsmarknaden så snart som möjligt, är det meningen.

FN:s Barnkonvention handlar om barnets, inte föräldrarnas eller arbetsmarknadens, bästa. Konventionen är underskriven av Sverige regering, inte av Sveriges kommuner och landsting. Men när det gäller den offentliga sektorns ansvar för barnen - förskola, skola, hälsovård, kultur- och fritid, m.m. - har staten/regeringen abdikerat sedan länge, och överlåtit merparten av ansvaret på andra - i första hand kommunerna, i andra hand landstingen.

En stor del av landets kommuner har ännu inte hämtat sig från den kombination av ständigt växande ansvarsområden och raserade kommunala finanser som präglade hela 90-talet. De har det svårt att få ekonomin att gå ihop, och fortsätter att skära ned inom områden som skola och fritid. I landet som helhet har antalet vuxna per barn sjunkit dramatiskt i både förskola och skola, och i många - kanske de flesta - kommuner fortsätter denna utveckling.

I andra kommuner där ekonomin har förbättrats de senaste åren används överskotten till skattesänkningar, samtidigt som nedrustningen inom barnrelaterade verksamheter fortsätter.

Stockholms kommun utgör i detta avseende, och i många andra, ett skräckexempel. Ett par citat (ur Aftonbladet den 10/2 -01) om barn- och ungdomsverksamheten kan illustrera utvecklingen:

"Stockholm har halverat barn- och ungdomsverksamheten. På fem år har stadsdelsnämnderna skurit bort 70 av 140 miljoner....

Det ser dystert ut för fritidsverksamheten i Vantör. På tio år har sju av åtta parklekar lagts ned. På ungdomsgårdarna får personalen mest koncentrera sig på att hålla ordning.

- Det är en tickande bomb vi sitter på i dag, säger Christer Dahl på fritidsförvaltningen.

- Skillnaden är skriande mellan 1999 och 2000, säger Christer Dahl, avgående chef.

- Man har skalat bort kanske 70 procent av resurserna....Det handlar mer om att sitta barnvakt än att vara fritidsledare."

Ett första steg på vägen mot mer barnvänliga prioriteringar är att ge barn och ungdomar mer att säga till om. Ge barnen rösträtt!